

การศึกษามโนทัศน์ “เลขเก้า” ในสังคมไทยปัจจุบัน

The Perception of Number Nine in Contemporary Thai Society

ณัฐพร ไข่มุกข์¹

Nattaporn Kaimook²

(Received: 30 June 2020; Revised: 23 March 2021; Accepted: 7 April 2021)

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษากระบวนการสร้างความหมายและการรับรู้เกี่ยวกับ “เลขเก้า” ในสังคมไทยปัจจุบัน โดยใช้แนวคิดด้านคติชนวิทยาเพื่อวิเคราะห์ความหมายทางวัฒนธรรมและความสัมพันธ์ระหว่างเลขเก้ากับวิถีชีวิตคนไทย ผู้วิจัยศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการและสื่อออนไลน์ต่างๆ ที่มีการอ้างถึงนิยามเกี่ยวกับตัวเลข และความสัมพันธ์ของคนไทยและตัวเลข นอกจากนี้ได้วิเคราะห์เพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการสร้างสรรค์วัฒนธรรมร่วมสมัยที่มีเลขเก้าเป็นองค์ประกอบ จากการศึกษาพบว่า “เลขเก้า” ถูกนำมาใช้เป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการสร้างสรรค์วัฒนธรรมร่วมสมัย เนื่องจากมีคุณลักษณะทางภาษาและความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่สามารถเชื่อมโยงกับคติความเชื่อทางโหราศาสตร์ ว่าด้วยเรื่องความศักดิ์สิทธิ์และความเป็นมงคล อีกทั้งยังถูกใช้เป็นภาพแทนสถาบันพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้เลขเก้ายังถูกกำหนดให้มีบทบาทในฐานะ “ทุนทางวัฒนธรรม” จากแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์และแสดงให้เห็นพลังทางวัฒนธรรมที่เอื้อประโยชน์ต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมร่วมสมัยได้อย่างชัดเจน

คำสำคัญ: เลขเก้า คติความเชื่อ ทุนทางวัฒนธรรม คติชนวิทยา

Abstract

This article aims to study meaning processes and perceptions about number “nine” in contemporary Thailand. Folklore theory is mainly applied to analyze and elucidate cultural meanings of number nine. The information is collected from various sources including academic studies and social media information. The researcher also analyzes the contribution of modern culture combined with number nine. The study found that number nine is significantly applied in contributing “creative” Thai cultures. Due to its homophone and symbolic character, number nine is linked with astrological meanings; sacredness and prosperity. It is also represented as a monarchical symbol. In terms of economic prospect, number nine plays a role as “cultural capital”. Thus, number nine in Thai perception illustrates the dynamic of Thai culture that is beneficial for economic and social structures in contemporary Thai society.

Keywords: Number nine, Folk beliefs, Cultural capital, Folklore

¹ อาจารย์ ดร. ประจำภาควิชาภาษาศาสตร์ คติชนวิทยา ปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

² Dr., Department of Linguistics, Folklore, Philosophy, and Religion, Faculty of Humanities, Naresuan University

บทนำ

ตัวเลขมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและความเชื่อของคนไทยอย่างมากตั้งแต่สมัยอดีต การสร้างสรรค์ผลผลิตทางวัฒนธรรม ทั้งในรูปแบบจารีต ประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ มักเชื่อมโยงกับตัวเลขเพื่อกำหนดช่วงเวลาการจัดกิจกรรม อธิบายความเป็นมาและคุณค่าอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละกิจกรรม (ทัตชล เทพกำปนาท, 2563) เช่น พระราชพิธีสิบสองเดือน ประเพณีสารทเดือนสิบ พิธีปลุกเสกพระวันเสาร์ห้า เป็นต้น ตามหลักการทางโหราศาสตร์ไทย ตัวเลขยังถูกใช้เพื่อกำหนดฤกษ์ยามทั้งในงานมงคลและอวมงคล เช่น การดูฤกษ์ยามเพื่อทำศึกสงคราม งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานศพ ฯลฯ (วราภรณ์ สามโกเศศ, 2560) จึงเห็นได้ว่าการรับรู้ความหมายเกี่ยวกับตัวเลขของคนไทย มักเชื่อมโยงกับตัวเลขที่ปรากฏในพุทธประวัติ หลักคำสอนพระพุทธศาสนาและความเชื่อเรื่องดวงดาวตามหลักโหราศาสตร์ที่ทำให้เกิดการสร้างความหมายใหม่เชิงวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับอุปนิสัย และสุนทรียะทางภาษาของตัวเลขแต่ละตัว โดยมีทั้งการคงความหมายเดิมและเปลี่ยนแปลงความหมายตามบริบททางวัฒนธรรมเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้ ตัวเลขยังมีอิทธิพลสำคัญต่อวิถีชีวิตและพฤติกรรมการเสี่ยงโชคของคนไทย จากผลการสำรวจเรื่อง “สถานการณ์ พฤติกรรม และผลกระทบการพนันในประเทศไทย ประจำปี 2560” จัดทำโดยศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจพบว่า คนไทยจำนวนประมาณ 21.43 ล้านคน นิยมเสี่ยงโชคกับตัวเลขที่ปรากฏในสลากกินแบ่งรัฐบาล ซึ่งถือเป็นรูปแบบการพนันที่คนไทยให้ความนิยมสูงที่สุดในประเทศ (ไทยพับลิก้า, 2562) ยิ่งไปกว่านั้นสื่อมวลชนไทยโดยเฉพาะรายการประเภทข่าวและบันเทิงะบันเทิง ยังนิยมนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องโชคกลางจากตัวเลขที่ปรากฏอยู่ในเหตุการณ์นั้นๆ มีการวิเคราะห์และเชื่อมโยงตัวเลขเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการเสี่ยงโชค จนเกิดเป็นกระแสวิพากษ์วิจารณ์เจ้าหน้าที่รัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องว่า สื่อมวลชนขาดจรรยาบรรณในการนำเสนอข่าวและมักชี้นำผู้คนให้สนใจการพนัน (มติชนออนไลน์, 2560) ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งของตัวเลขที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและพฤติกรรมของคนไทยคือ การใช้ตัวเลขเพื่อกำหนดคฤกษ์ทางเศรษฐกิจและพาณิชย์ จากความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ โชคลางและความเป็นสิริมงคล แนวคิดดังกล่าวจึงถูกนำมาใช้เป็นแนวทางเพื่อกำหนดราคาสินค้าและโฆษณาประชาสัมพันธ์ต่างๆ เพื่อดึงดูดความสนใจผู้บริโภคชาวไทย ตัวเลขจึงมักถูกเชื่อมโยงกับความหมายเชิงบวกและมีการสร้าง “เรื่องราว” เพื่อให้อธิบายนัยยะความหมายของตัวเลขนั้นๆ

ตัวเลขเก้า (9) แสดงให้เห็นความสำคัญเชิงสัญลักษณ์และนัยยะทางภาษาที่ทำให้เกิดความทรงจำร่วมและหลอมรวมอยู่ในสำนึกคิดของคนไทยได้อย่างน่าสนใจมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเลขเก้าที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและพฤติกรรมทางวัฒนธรรมของคนไทย ตัวอย่างที่เด่นชัดมากที่สุดประการหนึ่งคือ ในปี พ.ศ. 2559 พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) เสด็จสวรรคต ประชาชนชาวไทยใช้สัญลักษณ์ของเลขเก้าไทย (๙) แทนพระองค์ท่าน เพื่อแสดงออกถึงความจงรักภักดีและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ มีการประยุกต์เลขเก้าไทยเข้ากับรูปแบบการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ

วัฒนธรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมไหว้พระเก้า่วัดสี่สิริสวัสดิ์เก้า่วัฒน การแปรริ้วขบวนเป็นรูปเลขเก้าไทย การติดเข็มกลัดเลขเก้าไทย เป็นต้น จากตัวอย่างที่กล่าวมานี้ สะท้อนให้เห็นว่าปัจจุบันคนไทยรับรู้และพยายามตีความหมายเลขเก้าเพื่อเชื่อมโยงกับบริบททางสังคมที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น การศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ตัวเลขในสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเลขเก้า (๙) จึงเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งในการแสดงให้เห็นวิถีคิด การรับรู้และการแสดงออกของคนไทยสมัยปัจจุบันที่มีต่อการสร้างสรรค์วัฒนธรรมร่วมสมัยให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผลงานวิชาการ งานวิจัยทั้งในรูปแบบตีพิมพ์และออนไลน์ที่มีการอ้างถึงความสัมพันธ์ของตัวเลขที่ปรากฏในวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหมายเลขเก้า พบว่า พัชรินทร์ ชัยวรรณ (2561) ศึกษาเกี่ยวกับตัวเลขที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านไทย โดยใช้แนวคิดทางคติชนวิทยาเรื่องอนุภาค พบว่า ความหมายแฝงที่ซ่อนอยู่ในอนุภาคนิทานสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิต วัฒนธรรม และความเชื่อในสังคมได้เป็นอย่างดี การศึกษาตัวเลขในบริบททางวัฒนธรรม จึงสามารถช่วยเปิดมุมมองทางคติชนวิทยาให้เห็นถึงพลวัตของการสร้างสรรค์วัฒนธรรมร่วมสมัย ที่เกิดจากการต่อยอดองค์ความรู้เดิมให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและวิถีชีวิตของผู้คนในปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นเครื่องผสานความเข้าใจระหว่างคน “รุ่นเก่า” และ “รุ่นใหม่” ที่มีต่อพฤติกรรมทางวัฒนธรรมทำให้ความเข้าใจและยอมรับกันและกันมากยิ่งขึ้น กฤตักมล (2547) และ เอกรินทร์ พึ่งประชา (2550) ศึกษาการไหว้พระเก้า่วัดผ่านมุมมองทางด้านสังคมวิทยา โดยสะท้อนให้เห็นว่าการไหว้พระเก้า่วัดเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนแอของผู้คนในสังคม เนื่องด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจและสังคมที่ขาดความน่าเชื่อถือ การกำหนดตัวเลขจำนวนของสักการะสถานด้วยตัวเลขดังกล่าวทำให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจผ่านรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ขณะเดียวกันจิรมา อูปรานูเคราะห์ (2557) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการสื่อความหมายของเลขเก้าผ่านมิติทางวัฒนธรรมของคนไทยว่า เป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้าทางวัฒนธรรม ทำให้ผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายทั้งทางด้านวัยวุฒิและความรู้ได้มีพื้นที่แลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่กว้างขวางมากขึ้น และถือเป็นการกระตุ้นให้ผู้คนในสังคมปัจจุบันเกิดความตระหนักเห็นในคุณค่าของวัฒนธรรมไทยมากขึ้น อย่างไรก็ตามจากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า การขยายขอบเขตการศึกษามโนทัศน์การรับรู้เลขเก้าของคนไทย โดยศึกษาจากคติความเชื่อ พิธีกรรม และประเพณีร่วมสมัย ซึ่งถือเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมของสังคม ผ่านกรอบแนวคิดทางคติชนวิทยา จะช่วยให้เกิดความเข้าใจมิติความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตของผู้คนและตัวเลขได้อย่างลึกซึ้งและยังจะสะท้อนให้เห็นปรากฏการณ์ทางสังคมจากมิติทางวัฒนธรรมร่วมสมัยได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษามโนทัศน์การรับรู้เกี่ยวกับ “ตัวเลขเก้า” ที่ปรากฏผ่านบริบทของสังคมไทยปัจจุบัน
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวเลขเก้าและคนไทย ผ่านวิถีชีวิต คติความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมร่วมสมัยในสังคมไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เก็บข้อมูลเอกสาร งานวิจัยและบทความแบบตีพิมพ์และออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับตัวเลขในบริบทไทย
2. เก็บข้อมูลจากสื่อออนไลน์ โฆษณา ละคร รายการโทรทัศน์ที่มีการนำเสนอเกี่ยวกับตัวเลข โดยเฉพาะเลขเก้า ที่ปรากฏในสังคมไทยปัจจุบัน
3. จัดกลุ่มข้อมูลที่ปรากฏในรูปแบบตารางเพื่อวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของตัวเลขเก้าที่ปรากฏในสังคมไทย
4. วิเคราะห์ผลการศึกษา โดยอภิปรายให้เห็นมโนทัศน์เกี่ยวกับเลขเก้าในสังคมไทยจากการปรากฏ สร้างและกำหนดความหมายของตัวเลข

ขอบเขตของการวิจัย

1. งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์และอภิปรายข้อมูลจากตัวเลขที่ปรากฏในสังคมไทยปัจจุบันในระหว่าง พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2563
2. เอกสาร งานวิจัยและบทความฉบับตีพิมพ์และออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับตัวเลขในบริบททางวัฒนธรรมที่นำมาใช้ในงานวิจัยนี้มีจำนวน 50 เรื่อง ได้แก่ ตัวเลขสำคัญไฉน (กรมวิชาการ, 2544), ไหว้พระเก้าวัด “ศรัทธา” นำ “ปัญญา” ปรากฏการณ์ในความอ่อนแอของมนุษย์ (กฤดีกมล, 2547), มหัศจรรย์ “ตัวเลข” พลิกชีวิต (ก้องธนัตถ์กุล เศรษฐีสถาพร, 2556), ไหว้พระเก้าวัด: การท่องเที่ยวและผลกระทบต่อทรัพยากรวัฒนธรรม (จริมา อุปรานุเคราะห์, 2557), ทำนายชีวิตจากตัวเลขวันเกิด (จุฑามาศ ณ สงขลา, 2549), ศึกษาตัวเลขจากศิลาจารึก (เซแอม แก้วคล้าย, 2557), บทบาทสื่อหนังสือพิมพ์ออนไลน์กับการผลิตซ้ำความเชื่อเพื่อการเสี่ยงโชค (ณชชา อาจารย์ยุคต์, 2563), เล่าสู่กันฟัง...เรื่อง “๑-๑๐ เลขใดมีความหมายในใจคุณ” (ทัศนัย เทพกำปนาท, 2563), มงคลเลขเก้าไทย (เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2560), ตัวเลขในนิทาน (พัชรินทร์ ชัยวรรณ, 2561), ไตรภูมิฉบับหอสมุดแห่งชาติกรุงปารีส: การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเรื่องมหาพรหมเทพราชทอดเลขกับตำนานของศาสนาพราหมณ์ฮินดู (ภัครพล แสงเงิน, 2557), ตัวเลขกับชีวิตที่ถูกบงการ (วรากรณ์ สามโกเศศ, 2560), การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับตัวเลขในบริบทสังคมไทย (สิรินทรา ฤทธิเดช, 2557), ทุนวัฒนธรรมกับวัดมุงคลในปัจจุบัน (สุกัญญา สุขฉายา, 2556), เลข 7 ตัว ถอดรหัสชีวิต (หมอฟ้า พยากรณ์, 2553), ยันต์: ความผูกพันทางพุทธธรรม ภาษาและศิลปะ (อัญชลี กีบปิ่นส์, 2559), ท้าวไหว้พระ 9 วัด และการก่อตัวของสูตรมหามงคลในสังคมบริโภคนิยม (เอกรินทร์ พึ่งประชา, 2550) เป็นต้น

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องมโนทัศน์การรับรู้เลขเก้าของคนในสังคมไทย พบว่า ตัวเลขเก้าเป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทยร่วมสมัย เลขเก้าในสังคมไทยมีคุณลักษณะทางภาษาที่สามารถเชื่อมโยงกับคติความเชื่อทางโหราศาสตร์ว่าด้วยเรื่องความศักดิ์สิทธิ์และความเป็นมงคล สัญลักษณ์ตัวเลขเก้าไทย (๙) ยังถูกนำเสนอในฐานะภาพแทนของสถาบันพระมหากษัตริย์ และเลขเก้ายังมีบทบาทในฐานะทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจจากกรอบแนวคิดที่ด้วยเรื่องเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในสังคมไทยปัจจุบันด้วย

บทความนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูล 2 ประเภท กล่าวคือ 1) กระบวนการสร้างความหมายของตัวเลขเก้าที่ปรากฏในสังคมปัจจุบัน ทั้งจากนัยยะทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม 2) รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างตัวเลขเก้าและคนไทยร่วมสมัยที่สะท้อนผ่านวัฒนธรรมสร้างสรรค์ จากข้อมูลการศึกษานี้จะช่วยให้เห็นปรากฏการณ์การสร้างสรรค์วัฒนธรรมที่มีความซับซ้อนและสามารถตอบสนองต่อบริบททางเศรษฐกิจและสังคมไทยร่วมสมัยได้เป็นอย่างดี

1. กระบวนการสร้างความหมายของตัวเลขเก้าในสังคมไทย

กระบวนการสร้างความหมายของตัวเลขเก้าในสังคมไทย ทำให้เกิดความหมายอันเป็นเอกลักษณ์ โดยมีนัยยะสำคัญ 3 ประการคือ นัยยะทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

1.1 นัยยะทางเศรษฐกิจ

ตัวเลขเก้า ถือเป็นตัวเลขที่ถูกใช้ในกระบวนการเชิงกลยุทธ์ทางเศรษฐกิจในสังคมไทยอย่างชัดเจน เช่น การกำหนดราคาสินค้าและการออกแบบโฆษณาเชิงธุรกิจการค้าและการพาณิชย์ Holdershaw et al. (1997) เสนอแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่ว่า การกำหนดราคาโดยลงท้ายด้วยเลขเก้าถือเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดรูปแบบหนึ่ง ที่เรียกว่า Charming price เนื่องจากสมองเราจะรับรู้จากซ้ายไปขวา ส่งผลกระทบทางด้านจิตวิทยาเมื่อมีการตั้งราคาสินค้าให้ตัวเลขด้านซ้ายมือต่ำกว่าที่คาดการณ์ไว้ จะทำให้ผู้บริโภคเกิดการรับรู้ว่าสินค้านั้นถูกและส่งผลต่อสภาพคล่องในการจับจ่ายใช้สอยมากยิ่งขึ้น จากแนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม ผ่านรูปแบบการโฆษณาประชาสัมพันธ์และการกำหนดราคาซื้อขายในท้องตลาด เช่น 99, 199, 999 บาท เป็นต้น อีกทั้งตัวเลขเก้ายังถูกเชื่อมโยงกับความเชื่อเรื่องความเป็นมงคลในการประชาสัมพันธ์สินค้าเพื่อดึงดูดความสนใจผู้บริโภค เช่น จากโฆษณาพื้นไม้ชนิดหนึ่ง ผู้ผลิตตั้งชื่อสินค้าว่า “ไม้ Sci-9 wood” หรือ “ไม้ 9 ร่อง” โดยเขียนคำโฆษณาว่า “9 คุณภาพสิ่งดีๆ เพื่อทุกๆ ก้าว” จากนั้นบรรยายคุณสมบัติพิเศษ 9 ข้อที่ทำให้ผู้บริโภคเชื่อว่าไม้ชนิดนี้แตกต่างและโดดเด่นจากสินค้าประเภทเดียวกัน (ภาพสื่อความคิดและจินตนาการ, 2557) ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า เลขเก้าถูกนำมาใช้ในบริบททางเศรษฐกิจใหม่เพื่อทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มและคุณค่าของสินค้าในปัจจุบัน

ภาพที่ 1 ภาพโฆษณาทางสื่อออนไลน์ “ไม้ Sci- 9 wood” หรือ “ไม้ 9 ร่อง”
(ภาพสื่อความคิดและจินตนาการ, 2557)

1.2 นัยยะทางสังคม

เลขเก้า ถูกกำหนดความหมายในเชิงสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายแทนสถาบันพระมหากษัตริย์ และความศักดิ์สิทธิ์ ดังที่ทราบกันดีว่า สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันหลักของประเทศไทยและเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนชาวไทยมาอย่างยาวนาน จากคติความเชื่อแบบพหุภพที่มีอิทธิพลต่อระบอบการปกครองแบบกษัตริย์ของไทย ยกย่องพระมหากษัตริย์เป็นสมมติเทพ (ผู้ศักดิ์สิทธิ์) ด้วยเหตุนี้ ตัวเลขเก้าแสดงนัยยะทางสังคมในฐานะสัญลักษณ์แทนพระมหากษัตริย์ที่ศักดิ์สิทธิ์และคู่ควรแก่การเคารพยกย่องจากคนทั่วไป นัยยะความหมายทางสังคมของตัวเลขเก้าถูกนำเสนออย่างเด่นชัดมากที่สุด เมื่อสมัยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) ซึ่งเป็นรัชสมัยที่ปกครองประเทศไทยยาวนานที่สุดในราชวงศ์จักรี ประชาชนส่วนใหญ่มีความผูกพันและจงรักภักดีต่อพระองค์ท่านเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่จัดขึ้นมักมีวัตถุประสงค์เพื่อเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย และนิยมใช้เลขเก้าไทยเป็นสัญลักษณ์แทนการแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อยู่เสมอ เมื่อครั้งที่รัชกาลที่ 9 เสด็จสวรรคต เลขเก้าใช้เป็นสื่อแทนความหมายทางสังคมในฐานะสัญลักษณ์แทนความอาลัย ความเคารพและความระลึกถึงที่มีต่อพระองค์ท่าน สร้างความทรงจำร่วมให้แก่ประชาชนผ่านการสร้างสรรค์รูปแบบประเพณีและพิธีกรรมทางสังคมที่จัดขึ้นที่มีเลขเก้าไทย (๙) เป็นสัญลักษณ์ จนกลายเป็นค่านิยมที่เกิดขึ้นใหม่ในสังคมไทย ดังภาพที่ 2 – 4

ภาพที่ 2 การประดับรถยนต์ส่วนบุคคลด้วยสติ๊กเกอร์เลข ๙
(ไทยพีบีเอส, 2559)

ภาพที่ 3 การแปรอักษรเป็นตราสัญลักษณ์เลข ๙
(ผู้จัดการออนไลน์, 2559)

ภาพที่ 4 การประดิษฐ์กระทงยักษ์ 9 เมตรพร้อมประดับด้วยเลขเก้าไทย
(พีพีทีวี ออนไลน์, 2559)

1.3 นัยยะความหมายทางวัฒนธรรม

เลขเก้าถูกนำมาใช้ในกระบวนการสร้างความหมายทางวัฒนธรรมและสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนไทยที่ผูกพันกับพระพุทธศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ และความเชื่อทางด้านโหราศาสตร์อย่างเด่นชัด ความหมายของเลขเก้านอกจากจะถูกกำหนดขึ้นจากมิติทางภาษาแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมไทยที่เป็นสังคมแบบพหุวัฒนธรรมอย่างชัดเจน

1) เก้า = ก้าว

คำพ้องเสียง ถือเป็นลักษณะไวยากรณ์ภาษาที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการสร้างความหมายและคุณค่าเชิงบวกให้ปรากฏชัดกับตัวเลขเก้าในสังคมไทย เนื่องจากการอ่านออกเสียงเลขเก้าและคำว่า “ก้าว” พ้องเสียงกัน ตัวเลข “เก้า” จึงถูกตีความและนำเสนอความหมายใหม่ ที่มักอ้างอิงถึงความก้าวหน้า ความเจริญรุ่งเรืองและความสำเร็จ อันเป็นลักษณะอันพึงประสงค์ของมนุษย์ ดังนั้นรูปแบบการสร้างสรรคกิจกรรม พิธีกรรมและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม จึงนิยมใช้เลขเก้าเป็นองค์ประกอบในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างกำลังใจของคนไทย เช่น กิจกรรมไหว้พระเก้าวัด กำหนดให้มีการเดินทางเพื่อถวายสักการะและกราบขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำวัดและสักการะสถานสำคัญจำนวน 9 แห่งภายใน 1 วัน โดยกิจกรรมได้รับความนิยมในช่วงวันขึ้นปีใหม่ และวันพิเศษต่างๆของชีวิต เช่น วันคล้ายวันเกิด หรือวันเริ่มต้นการประกอบธุรกิจใหม่ โดยมีความเชื่อว่า การไหว้พระเก้าวัดจะนำพาความเจริญก้าวหน้าและความสำเร็จมาสู่ชีวิต ลักษณะดังกล่าว ทำให้ตัวเลขเก้ามีอิทธิพลในการกำหนดรูปแบบพฤติกรรมทางสังคมและการสร้างสรรควัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างกำลังใจให้แก่ชีวิต

2) ตัวเลข “เก้า”: “ความมงคล” แห่งสังคมพหุวัฒนธรรม

สังคมไทยเป็นสังคมแห่งพหุวัฒนธรรม ดังนั้นวิถีชีวิต คติความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ ที่ปรากฏในสังคม มักเกิดขึ้นจากกระบวนการหลอมรวมทางความคิดและความเชื่อที่มีอิทธิพลมาจากศาสนาต่างๆและความเชื่อจากกลุ่มชาติพันธุ์อันหลากหลายในประเทศไทย อีกทั้งคนไทยยังแสดงออกถึงการยอมรับ และสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ความพยายามในการวิเคราะห์หาที่มาหรือระบุแหล่งกำเนิดของแต่ละวัฒนธรรมในสังคมไทยจึงเป็นเรื่องยาก เช่นเดียวกับกรณีการศึกษาการรับรู้เลขเก้าในสังคมไทย ผู้วิจัยไม่สามารถระบุที่มาของกระบวนการสร้างความหมายอันเป็นมงคลของตัวเลขเก้าได้ หากแต่สามารถสังเคราะห์ความหมายของตัวเลขเก้าที่ปรากฏในบริบททางวัฒนธรรมอื่นๆและแวดล้อมอยู่ในสังคมไทย จึงสามารถวิเคราะห์ได้ถึงสาเหตุของกระบวนการสร้างความหมายทางวัฒนธรรมเชิงบวกของตัวเลขเก้าที่ปรากฏในสังคมไทย ดังในตารางสรุปความหมายเลขเก้าในแต่ละวัฒนธรรมดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของเลขเก้าและคติความเชื่อต่างๆที่ปรากฏในสังคมไทย

ที่มาของความหมายเลขเก้า	ความหมาย
วัฒนธรรมไทย	เชื่อว่าเลขเก้า เป็น เลขนำโชค เพราะ“เก้า” พ้องเสียงกับคำว่า “ก้าว” และอาจเป็นไปได้ว่า การนิยมเลขเก้า อาจมีที่มาจากเลขมงคลในตำราโหราศาสตร์ไทย (วราภรณ์ สามโกเศศ, 2560)
แนวคิดทางพระพุทธศาสนา	เชื่อว่าเลขเก้า มีความหมายมงคล เป็นสัญลักษณ์แห่งการหลุดพ้น “มีแต่เลขเก้า คือ ๙ นี้เท่านั้นที่เริ่มหมวดหัวเป็นตัวตนแล้วแทนที่จะวนรอบหรือหาทางอย่างเลขอื่น ทางของเลขเก้ากลับทะยานพุ่งขึ้นพันตัวทันที เป็นทางตัวเลขที่ตัวขึ้นอย่างงดงาม ฉับพลัน ดังการบรรลุสุธรรม คือ วิมุตติ นั่นเทียว ดังเรามาให้เป็นตราอุณาโลม สัญลักษณ์ของความเป็นมงคลนั้นต่อจากเลขเก้าหรือก่อนจะขึ้นเลขหนึ่งก็คือเลขศูนย์ ดังนี้ ๐ เหมือนจะบอกว่า เริ่มจากศูนย์ไปสู่ศูนย์ หรือคือทุกสิ่งเป็นสูญ มาจากสูญ ไปสู่สูญ ดังสัญลักษณ์วงกลมแห่งความว่างคือ สูญตา นั้น” (เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, 2560)
วัฒนธรรมจีน	เชื่อว่า เลขเก้า มีนัยยะถึงความมีอายุยืน ดังที่ปรากฏว่าพระราชวังต้องห้ามในกรุงปักกิ่ง ประเทศจีน มีจำนวนห้องทั้งหมด 9,999 ห้อง (วราภรณ์ สามโกเศศ, 2560) และเลขเก้ายังเป็นสัญลักษณ์แทนความรัก ลักษณะของเลข 9 เปรียบเหมือน หยินหยาง 69 ตัวแทนชายหญิง ที่หมายถึงความรัก การเติมเต็มและความสมบูรณ์ (Zhanglaoshi, 2019) เนื่องจากชาวจีนสมัยโบราณเชื่อกันว่าตัวเลข 9 เป็นเลขหยาง วันที่ 9 เดือน 9 มี 9 สองตัวหรือหยางเป็นคู่ และมีเทศกาลฉงหยางเป็นเทศกาลแห่งอายุยืนยาว การปฏิบัติตามประเพณีต่างๆ ในเทศกาลฉงหยางสามารถทำให้มีอายุยืนยาวขึ้น
คติความเชื่อแบบพราหมณ์	เลขเก้าปรากฏในคติเรื่องพระพรหมสร้างโลกที่มีภรรยารายชื่อเทวดา 12 พระองค์ โดยเทวดาลำดับที่ 9 มีชื่อว่า พระกฤษณารายณ์ เช่นเดียวกับที่ปรากฏในเรื่องมหาพรหมเทพราชทอดเลข 12 เลขลงมาจากปากฟ้ากำเนิดเป็นเทวดาองค์ต่างๆ ในไตรภูมิฉบับหอสมุดแห่งชาติกรุงปารีส และน่าจะเป็นต้นเค้าทางโหราศาสตร์ของไทย (ภัทรพล แสงเงิน, 2557, หน้า 181)
คติความเชื่อทางโหราศาสตร์	เลข 9 ถูกใช้เป็นเลขแทนกำลังของดวงดาว คือ ดาวเกตุ หรือ ดาวพระเกตุ ตามตำนานโหราศาสตร์ไทยกล่าวว่าพระเกตุเป็นส่วนล่างของราหู ครั้งหนึ่งราหูแอบไปดื่มน้ำอมฤต จึงโดนขว้างด้วยจักรตัดขาดครึ่งตัว แต่เนื่องจากตอนที่โดนตัดส่วนบนได้รับน้ำอมฤตแล้วจึงไม่ตาย แต่ส่วนล่างน้ำอมฤตยังไปไม่ถึง จึงสิ้นชีวิต (กลายเป็นวิญญาณธาดา) แต่ยังคงอิทธิฤทธิ์แรงกล้า กำเนิดเป็นพระเกตุ และอีกตำนานหนึ่งกล่าวว่า พระเกตุเกิดขึ้นโดยพระอิศวรนมิตขึ้น จากนาค 9 ตัว

ที่มาของความหมายเลขเก้า	ความหมาย
	พระเกตุจึงมีกำลัง 9 เป็นเลขตัวแทนที่มีพลังแห่งความลึกกลับ ศักดิ์สิทธิ์ นำมาซึ่งความมั่งคั่ง ทรัพย์สิน และความเจริญก้าวหน้าได้ (ทัศน เทพกำปนาท, 2563)

จากข้อมูลในตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่า เลขเก้าถูกกำหนดให้มีนัยยะทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับอำนาจ ความศักดิ์สิทธิ์และความเป็นสิริมงคลจากกระแสวัฒนธรรมย่อยที่ปรากฏในสังคมไทย ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่า กระบวนการสร้างความหมายของตัวเลขเก้าในการรับรู้ของคนไทยสอดคล้องกับความเชื่อทางโหราศาสตร์และถูกตีความเพื่อเชื่อมโยงกับบริบททางเศรษฐกิจ สังคมและการสร้างสรรค์วัฒนธรรมร่วมสมัยอย่างเด่นชัด

2. ปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวเลขเก้าและการรับรู้ของคนไทย

ผู้วิจัยพบว่าจากกระบวนการสร้างความหมายของเลขเก้าที่เกิดขึ้นในสังคมไทย นำไปสู่กระแสการสร้างสรรควัฒนธรรมแบบประชานิยมเกี่ยวกับเลขเก้าอย่างแพร่หลาย และส่งผลให้เกิดพฤติกรรมทางวัฒนธรรมแบบใหม่ที่มักปรากฏตัวเลขเก้าเป็นองค์ประกอบในกิจกรรมทางสังคมร่วมสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและความเชื่อทางโหราศาสตร์ จนเกิดเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเลขเก้าในสังคมไทยปัจจุบัน เช่น การกำหนดฤกษ์ยาม การสร้างกลยุทธ์ทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรม

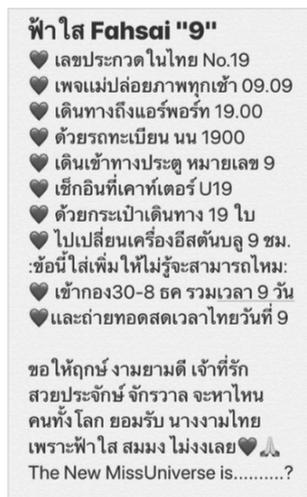
2.1 การกำหนดฤกษ์ยามเพื่อเสริมความเป็นสิริมงคลด้วยเลข “เก้า”

จากอิทธิพลความเชื่อด้านโหราศาสตร์ เกี่ยวกับอำนาจและพลังของดาวพระเกตุและนัยยะทางภาษาที่เป็นมงคลของเลขเก้า ทำให้พบว่า เลขเก้าถูกนำมาใช้เพื่อกำหนดฤกษ์ยามก่อนทำกิจกรรมและกิจการสำคัญต่างๆ ในชีวิต โดยเชื่อว่าจะทำให้เกิดความ “ก้าวหน้า” และความเป็นสิริมงคล โดยเฉพาะแก่กิจการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจและการลงทุนที่มักมีการลงท้ายกำหนดการของกิจกรรมต่างๆ ด้วยตัวเลขเก้าอยู่เสมอ ตัวอย่างที่ปรากฏชัดเจนมากที่สุดคือ เมื่อครั้งที่ปวีณสุดา ดรูอ์อิน (ฟ้าใส) ผู้ชนะเลิศการประกวดมิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ประจำปี 2562 และได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนไปประกวดเวทีมิสยูนิเวิร์ส 2019 ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา แฟนนางงามต่างร่วมลุ้นและส่งกำลังใจให้ผู้เข้าประกวดอย่างเต็มที่ ถึงกับมีการเก็บสถิติเกี่ยวกับเลขเก้าของผู้เข้าประกวดท่านนี้ด้วย ซึ่งถูกเชื่อมโยงว่าเป็น “นิมิตหมายอันดี” ที่เชื่อว่า ผู้เข้าประกวดท่านนี้จะได้รับรางวัลจากการประกวดในครั้งนี้ โดยมีการโพสต์ข้อความผ่านทางเพจนางงามว่า

“ฟ้าใส Fahsai ‘9’ เลขประกวดในไทย no.19 เพจแม่ปล่อยภาพทุกเช้า 09.09 น. เดินทางถึงแอร์พอร์ต 19.00 น. ด้วยรถทะเบียน นน1900 เดินเข้าทางประตูหมายเลข 9 เช็กอินที่เคาน์เตอร์ U19 ด้วยกระเป๋าเดินทาง 19 ใบ ไปเปลี่ยนเครื่องฮีสตันบูล 9 ชม. ข้อนี้ใส่เพิ่มไม่รู้จะสามารภใหม่ เข้ากองประกวด

30 – 8 ธค. รวมเวลา 9 วันและถ่ายทอดสดเวลาไทยวันที่ 9 -ขอให้ฤกษ์งามยามดี เจ้าที่รัก สวยประจักษ์จักรวาล จะหาไหน คนทั้งโลก ยอมรับ นางงามไทย เพราะฟ้าใส สมมง ไม่มงเลย The New Miss Universe is?"

จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า อิทธิพลทางจิตวิทยาเชิงบวกเกี่ยวกับการรับรู้และเชื่อมโยงบทบาทของเลขเก้าที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสิริมงคล และความสำเร็จให้ชีวิต ส่งผลให้ผู้คนในสังคมไทยยอมรับหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ของตัวเลขเก้าและนำมาใช้ในการประกอบสร้างวัฒนธรรมร่วมสมัยกันอย่างแพร่หลาย

ภาพที่ 5 โพสต์ข้อความทางเพจเฟซบุ๊ก แฟนคลับนางงาม (ค้นขอบคูนางงาม, 2562)

2.2 การสร้างกลยุทธ์ทางเศรษฐกิจจากความหมายทางวัฒนธรรมของเลขเก้า

ผู้วิจัยพบว่า เมื่อเลขเก้าถูกนิยามความหมายเชิงบวกที่สอดคล้องกับแนวคิดด้านโหราศาสตร์ว่าด้วยเรื่องโชคลาง ความศักดิ์สิทธิ์ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในชีวิต เช่น ความก้าวหน้าและความสำเร็จในหน้าที่การงาน ซึ่งถือเป็นคุณสมบัติอันพึงประสงค์ของคนทุกคน ด้วยเหตุนี้ธุรกิจการค้าต่างๆ จึงได้ใช้คุณสมบัติของเลขเก้าดังกล่าว กำหนดเป็นกลยุทธ์ใหม่ทางการตลาดที่สอดคล้องกับพฤติกรรมกรรับรู้ทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับตัวเลขเก้าในสังคมไทย ซึ่งสามารถกระตุ้นมูลค่าทางเศรษฐกิจไทยได้เป็นอย่างดี เช่น การซื้อขายหมายเลขโทรศัพท์มงคลที่ลงท้ายด้วยเลขเก้า การประมูลเลขทะเบียนรถยนต์ที่มีเลขเก้า โดยผู้ประกอบการนิยมจ้างโหรหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการตีความหมายของตัวเลขเป็นผู้โฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและยังนิยมอ้างความหมายของเลข 9 ที่เปรียบเหมือน ความก้าวหน้า รุ่งเรือง การเดินหน้าสู่จุดหมาย ฯลฯ และอิทธิพลของเลขเก้าจะสามารถเปลี่ยนแปลงชะตาชีวิตได้ กลยุทธ์ดังกล่าวนี้ถือได้ว่า เป็นที่นิยมและได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในยุคปัจจุบัน

ภาพที่ 6 ภาพข่าว กสทช. ปิดประมูลเบอร์โทรสวยครั้งแรกของปี 2019 โฆษณายได้เกินกว่า 29 ล้านบาท (เรื่องเล่าชิ้นนี้, 2562)

2.3 การพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมด้วยเลขเก้า

ตัวเลขเก้า จัดเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่ทำให้เกิดการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจได้อย่างเป็นรูปธรรมมากที่สุดประการหนึ่ง สุกัญญา สุจฉายา (2556, หน้า 69) กล่าวว่า เรื่องเล่า นิทานผสมผสานกับความเชื่อมีส่วนสำคัญทางวัฒนธรรมที่ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับวัตถุมงคลได้เป็นอย่างดี จากความเชื่อเรื่องความศักดิ์สิทธิ์และความหมายมงคลของเลขเก้าที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ส่งผลให้เกิดเป็นกลยุทธ์การเพิ่มบทบาทของวัฒนธรรมที่ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและการรวมตัวกันทางสังคมมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างลักษณะความสัมพันธ์ของเลขเก้าและการสร้างสรรค์วัฒนธรรมประชานิยมตามระบอบทุนนิยม ได้แก่ การตั้งชื่อรุ่นและการกำหนดราคาวัตถุมงคล ผู้สร้างวัตถุมงคลนิยมตั้งชื่อรุ่นที่มีความเชื่อมโยงกับคำว่า ก้าว หรือ เลขเก้า เช่น รุ่นก้าวไปข้างหน้า หรือราคาที่กำหนดสำหรับการเช่าบูชาที่มักลงท้ายด้วยเลขเก้าเช่น 199, 1999 บาท เป็นต้น

การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความหมายทางเศรษฐกิจเพื่อกำหนดกรอบความคิดและการรับรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมร่วมสมัย ทำให้เกิดการกำหนดคุณค่าทางวัฒนธรรมและอำนาจการต่อรองเชิงปริมาณจากตัวเลขเก้าด้วย ตัวอย่างเช่น กิจกรรมการไหว้พระแก้ววัด ที่ถูกนำเสนอความหมายทางวัฒนธรรมว่าเป็นกิจกรรมที่ให้ “บุญใหญ่” ซึ่งทำให้คนทั่วไปเกิดความเข้าใจว่า การเดินทางไปทำบุญที่วัดทั้ง 9 แห่งในวันเดียวกัน จะทำให้เกิดมงคลชีวิต เป็นบุญมากและพิเศษกว่าการทำบุญด้วยรูปแบบอื่นๆ เพราะฉะนั้น กิจกรรมไหว้พระแก้ววัดจึงนิยมปฏิบัติในโอกาสพิเศษ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันคล้ายวันเกิด หรือกระทำการเพื่อวัตถุประสงค์พิเศษบางอย่างโดยเฉพาะ เช่น เพื่อการสะเดาะเคราะห์ หรือเพื่อต่อชะตาชีวิต เป็นต้น (Kaimook, 2018)

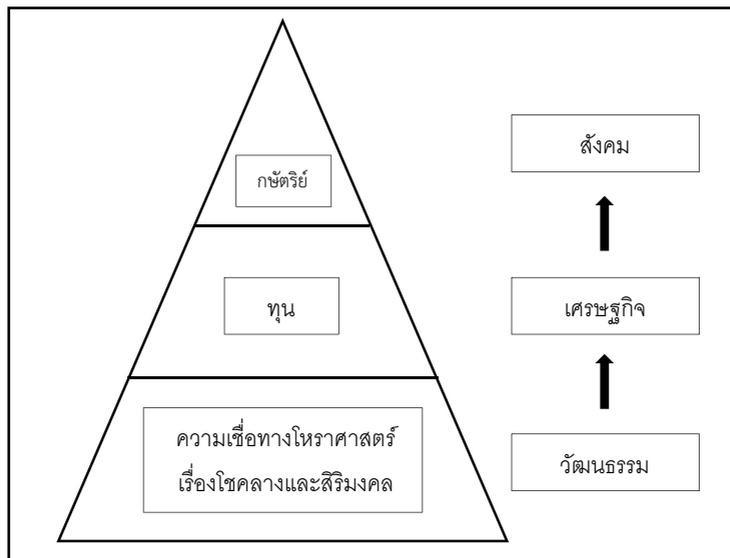
รูปแบบ “วัฒนธรรมสร้างสรรค์” และการประยุกต์กลยุทธ์ทางธุรกิจเพื่อใช้กับสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและวัฒนธรรม มักเกิดเป็นกระแสวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับความไม่เหมาะสมแก่การอนุรักษ์และสืบสานพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทย หรือเป็นการบ่อนทำลายพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติที่เรียกว่า “พุทธพาณิชย์” จากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

ภาพที่ 7 โฆษณาประชาสัมพันธ์โครงการผ้าป่าสามัคคี ทำบุญถวายโลงเย็น 9 วัดที่ชากดลน
(ที่มา: ณัฐพร ไช้มุขข์)

การอภิปรายผลและบทสรุป

จากการศึกษาเรื่อง มโนทัศน์การรับรู้เลขเก้าของคนในสังคมไทย ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการสร้างความหมายและการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเลขเก้าและผู้คนในสังคมไทยออกมาได้เป็นลักษณะโครงสร้างดังต่อไปนี้

ภาพที่ 8 ภาพโครงสร้างกระบวนการสร้างความหมายและความสัมพันธ์ระหว่างเลขเก้าและคนในสังคมไทย

ภาพโครงสร้างพีระมิดนี้ สะท้อนให้เห็นการกำหนดนิยามความหมายของเลขเก้าผ่านมิติทางภาษา สังคมและวัฒนธรรม โดยเป็นการรับรู้จากฐานรากผ่านพื้นฐานทางภาษาและเชื่อมโยงกับคติความเชื่อ พื้นฐานของคนไทยว่าด้วยเรื่องความเป็นสิริมงคลและโชคลาง จากนั้นเมื่อระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเข้ามา มีบทบาทต่อวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทยมากยิ่งขึ้น เลขเก้าจึงมีบทบาทเพิ่มขึ้นเป็นฐานะ “ทุนทาง วัฒนธรรม” ประเภทหนึ่ง ที่ถูกนำมาใช้สร้างกลยุทธ์การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจจากผลผลิตทางวัฒนธรรม ไทย จากนั้นตัวเลขเก้าถูกยกระดับความหมายสูงสุดในระบบชนชั้นทางสังคม จากการใช้เป็นสัญลักษณ์แทน สถาบันพระมหากษัตริย์ที่สื่อถึงอำนาจและความศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นเลขเก้าในมิติการรับรู้ของคนไทย จึงถือเป็นองค์ประกอบทางวัฒนธรรมประชานิยมที่สำคัญ ที่ใช้สื่อความหมายได้ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อ “สร้างสรรค” วัฒนธรรมรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ระบบสังคมและเศรษฐกิจร่วมสมัย ดังที่ ศิราพร ณ ถลาง (2562, หน้า 47) กล่าวว่า “...การเปลี่ยนแปลงใดๆ ก็ตามเป็นธรรมชาติของวัฒนธรรมอยู่แล้ว ปรากฏการณ์ ‘คติชนสร้างสรรค’ ก็ย่อมเป็นปรากฏการณ์อันเป็นธรรมชาติของวัฒนธรรมที่ย่อมต้องมีความเปลี่ยนแปลง” เลขเก้าในสังคมไทยจึงมีความซับซ้อนและมีการต่อยอด พัฒนาขึ้นเป็น “วัฒนธรรม ประดิษฐ์” รูปแบบใหม่ที่แตกต่างจากวัฒนธรรมอื่นๆ คุณค่าของเลขเก้าจากการรับรู้ความหมายเฉพาะยัง อาจใช้เป็นอำนาจต่อรองทางสังคมรูปแบบใหม่ได้อีกด้วย

อย่างไรก็ดี จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตประการหนึ่ง คือ เลขเก้าที่ปรากฏในบริบททาง สังคมและวัฒนธรรมร่วมสมัยในสังคมไทย ส่งอิทธิพลอย่างเห็นยวนแน่นต่อความคิดและการรับรู้เรื่องความ ศักดิ์สิทธิ์ และความเป็นมงคลแก่ชีวิต เลขเก้าจึงกลายเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่ถูกนำมา ประกอบสร้างพฤติกรรมและกำหนดแนวทางการดำเนินชีวิตของคนไทยในสมัยปัจจุบัน ดังที่ปรากฏให้เห็น อย่างชัดเจนเมื่อเกิดการอุบัติใหม่ของโรคโควิด-19 ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมกรรวมกลุ่มทางสังคมที่ต้องถูกจำกัด ไปในช่วงเวลานี้ แต่ก็ยังเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่า เลขเก้ายังคงมีพลังที่สามารขับเคลื่อนวัฒนธรรมไทย ตามวิถีชีวิตแบบใหม่ (New normal) ด้วยการใช้เป็นคำอธิบายและสื่อสารรูปแบบการทำบุญรูปแบบใหม่ผ่าน ระบบออนไลน์ เช่น การจัดแพ็คเกจการทำบุญเสริมบารมีพระธาตุประจำปีเกิด ที่จัดโครงการขึ้นโดย เคาน์เตอร์เซอร์วิสของร้านสะดวกซื้อ 7-11 ผู้บริจาดสามารถเลือกบริจาคเงินทำบุญตามแพ็คเกจได้ โดยกำหนดเลขลงท้ายด้วยเลขเก้า ตั้งแต่ 99, 199, 399, 599, 999 และ 1,999 บาท และสามารถโอนเงิน บริจาคผ่านเคาน์เตอร์เซอร์วิสของ 7-11 หรือ โอนเงินผ่านระบบออนไลน์ได้ทันที

ภาพที่ 9 ภาพโฆษณาประชาสัมพันธ์โครงการทำบุญพระธาตุประจำวันเกิด (เคาน์เตอร์เซอร์วิส, 2561)

กระบวนการรับรู้ทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเลขเก้าในสังคมไทย ทั้งในเชิงสัญลักษณ์และผ่านการบูรณาการองค์ความรู้จากหลากหลายมิติทางวัฒนธรรม เช่น แนวคิดด้านศาสนา และแนวคิดทางสังคม และเศรษฐศาสตร์ ทำให้ตัวเลขเก้าในการรับรู้ของคนไทย เกิดนัยยะทางความหมายเฉพาะและมีความพิเศษแตกต่างจากตัวเลขอื่นๆ หรืออาจกล่าวได้ว่าการรับรู้เกี่ยวกับเลขเก้าในบริบทของสังคมไทย เป็นปรากฏการณ์การสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นเชื่อมโยงทั้งมิติทางภาษา สังคมและวัฒนธรรมที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นในบริบทสังคมไทยในปัจจุบัน

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. (2544). *ตัวเลขสำคัญไฉน*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

กฤตติกมล. (2547). "ไหว้พระ 9 วัด: "ศรัทธา" นำ "ปัญญา" ปรากฏการณ์ในความอ่อนแอของมนุษย์.

ศิลปวัฒนธรรม, 25(3), 29-31.

ก้องธันต์ฤกุล เศรษฐีสถาพร. (2556). *มหัศจรรย์ "ตัวเลข" พลิกชีวิต*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

เคาน์เตอร์เซอร์วิส. (2561, 8 มกราคม). *โครงการทำบุญพระธาตุประจำวันเกิด* [รูปภาพ]. สืบค้นจาก

<http://202.80.233.44/deals/productandservice-donation-08012561>

จริมา อุปรานูเคราะห์. (2557). *ไหว้พระเก้าวัด: การท่องเที่ยวและผลกระทบต่อทรัพยากรวัฒนธรรม*

(วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จี กสทช.ตรวจสอบรายการทีวีจิงใจ "บัวหอย" ชักชวนคนเล่นพนัน. (2560, 1 มีนาคม). *มติชนออนไลน์*. สืบค้น

จาก <https://mgronline.com/qol/detail/9600000021215>

จุฑามาศ ณ สงขลา. (2549). *ทำนายชีวิตจากตัวเลขวันเกิด*. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.

- ฉันชอบดูนางงาม. (2562, 24 พฤศจิกายน). **ฟ้าใสและทีมงานของกองประกวดเดินทางถึงเมืองแอตแลนต้า รัฐจอร์เจีย ประเทศสหรัฐอเมริกา** [รูปภาพ]. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/315749459070863/photos/a.315759012403241/472292963416511>
- ชวนคนใช้รด ดิดสติเกอร์ “9” ฟรี เพื่อร่วมแสดงความอาลัย. (2559, 24 ตุลาคม). **ไทยพีบีเอส**. สืบค้นจาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/257004>
- ชะเอม แก้วคล้าย. (2557). ศึกษาตัวเลขจากศิลาจารึก. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี**, 6(2), 1-32.
- ชาวรถม้าลำปางแปรขบวนเลข 9 ถวายอาลัย. (2559, 13 พฤศจิกายน). **พีพีทีวี ออนไลน์**. สืบค้นจาก <https://www.pptvhd36.com/news/ประเด็นร้อน/39194>
- ณัชชา อาจารย์ยุตต์. (2563). บทบาทสื่อหนังสือพิมพ์ออนไลน์กับการผลิตข้อความเชื่อเพื่อการเลี้ยงชีพ. **วารสารศาสตร์**, 14(1), 84-121.
- ทศชล เทพกำปนาท. (2563, 22 มิถุนายน). **เล่าสู่กันฟัง...เรื่อง “1-10 เลขใดมีความหมายในใจคุณ”**. สืบค้นจาก http://www.culture.go.th/culture_th/ewt_news.php?nid=5029&filename=index
- เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์: มงคลเลขเก้าไทย. (2560, 5 มกราคม). **มติชนสุดสัปดาห์**. สืบค้นจาก https://www.matichonweekly.com/column/article_20223
- พัชรินทร์ ชัยวรรณ. (2561). ตัวเลขในนิทาน: การศึกษาเชิงเปรียบเทียบความหมายของตัวเลขในนิทานกริมม์และนิทานพื้นบ้านไทย. **วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์**, 37(1), 123-138.
- ภัครพล แสงเงิน. (2557). ไตรภูมิฉบับหอสมุดแห่งชาติกรุงปารีส: การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเรื่องมหาพรหมเทพราชทอดเลขกับตำนานของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู. **ตำราวิชาการ**, 15(1), 177-196.
- ภาพสื่อความคิดและจินตนาการ. (2557, 1 กันยายน). **เลข 9 เลขมงคล และมีแต่สิ่งที่ดี ๆ** [รูปภาพ]. สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/thai.picture.media4.0/photos/a.484062048351657/685935104831016/?type=3&theater>
- เรื่องเล่าเช้านี้. (2562, 27 มกราคม). **กสทช. ปิดประมูลเบอร์โทรสวยครั้งแรกของปี 2019 โภยรายได้เกินกว่า 29 ล้านบาท** [วิดีโอ]. สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=U2PrYk0DEYw>
- วารกรณ์ สามโกเศศ. (2560, 31 มกราคม). ตัวเลขกับชีวิตที่ถูกบงการ. **กรุงเทพธุรกิจ**. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/640199>
- ศิราพร ณ ถลาง. (2562). **คติชนสร้างสรรค์: บทสังเคราะห์และทฤษฎี** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- 2 สถาบันการศึกษาอีสานแปรอักษรเลข 9 แสดงความไว้อาลัยถวายแด่ “พ่อหลวง”. (2559, 3 พฤศจิกายน). **ผู้จัดการออนไลน์**. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/local/detail/9590000109975>

- สำรวจพฤติกรรมคนไทย “เล่นการพนัน” 29 ล้านคน ตั้งแต่เด็กถึงคนแก่ ลอตเตอรี่ยอดสุด แถมกลุ่ม “เล่นหนัก” เพิ่มมากขึ้น. (2562, 25 กุมภาพันธ์). **ไทยพับลิก้า**. สืบค้นจาก <https://thaipublica.org/2019/02/gamble-lottery-study-report-2/>
- สิรินทรา ฤทธิเดช. (2557). การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับตัวเลขในบริบทสังคมไทย. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์**, 6(2), 40-51.
- สุกัญญา สุขฉายา. (2556). ทุนวัฒนธรรมกับวัดมุงคลในปัจจุบัน. **วารสารอักษรศาสตร์**, 42(2), 75-102. สืบค้นจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jletters/article/view/49254>
- อัญชลี กีบีนส์. (2559). ยันต์: ความผูกพันทางพุทธธรรม ภาษาและศิลปะ. **วารสารช่วงฝน**, 11(1), 169-202.
- เอกรินทร์ พึ่งประชา. (2550). ท้าวไหว้พระ 9 วัด และการก่อตัวของสูตรมหามงคลในสังคมบริโภคนิยม. **ตำรงวิชาการ**, 6(1), 56-73.
- Holdershaw, J., Gendall, P., & Garland, R. (1997). The widespread use of odd pricing in the retail sector. *Marketing Bulletin*, 8, 53-58.
- Kaimook, N. (2018). *The study of Wai Phra Kao Wat in Bangkok, Thailand* (Doctoral dissertation). Durham: Durham University.
- Zhanglaoshi. (2562, August 17). **ตัวเลขมงคล และไม่มงคล ในภาษาจีน สอนความหมายและที่มา เลข 8 6 9 และ 4 7** [วิดีโอ]. สืบค้นจาก <https://youtu.be/gyhVQLIzt6E>